

A tájékoztatók elkészítésében közreműködött az **Európai Unió Közjegyzőségeinek Tanácsa (CNUE)**.

1 Hogyan készül a végintézkedés (végrendelet, közös végrendelet, öröklési szerződés)?

Végrendelet készítésének általános módjai

A rendkívüli esetektől eltekintve a végrendeletet írásba kell foglalni. A jogbiztonságra tekintettel a dátum a végrendelet kötelező elemei közé tartozik. Több személy közös végrendelete a cseh jogban nem megengedett.

A cseh jog szerint az alábbi módokon tehető végrendelet:

- a) a végrendeletkező által saját kézzel írt és aláírt végrendelet;
- b) a végrendeletkező más által írt végrendeletben is tehet végintézkedést, amennyiben az így készült végrendeletet aláírja és két tanú előtt, azok együttes jelenlétében kifejezetten kijelenti, hogy az okirat az ő végakarátát tartalmazza. A tanúknak alá kell írniuk az okiratot, és mellékelniük kell hozzá egy nyilatkozatot tanúi minőségükről, az azonosításukat lehetővé tevő adatokkal együtt;
- c) a vak végrendeletkező három tanú előtt, azok együttes jelenlétében tehet végrendeletet; az ezt tartalmazó okiratot az egyik olyan tanúnak kell felolvasnia, aki nem vesz részt a végrendelet írásában. Ha a végrendeletkező egyéb érzékszervi fogyatékossgal él, és nem tud olvasni vagy írni, a végrendelet tartalmát olyan kommunikációs eszközzel kell közölni a végrendeletkezővel, amely lehetővé teszi, hogy a végrendeletkező és a tanúk egyaránt értsék a végrendeletet;
- d) a végrendeletkező közjegyzői okirat formájában is tehet végrendeletet.

Végrendelet készítése különleges esetekben

Különös szabályok vonatkoznak azokra az esetekre, amikor szélsőséges körülmények között, különösen az életet fenyegető helyzetben kell végrendeletet tenni.

- a) Ha a végrendeletkező élete váratlan körülmények miatt nyilvánvaló és közvetlen veszélybe kerül, vagy a végrendeletkező olyan helyen tartózkodik, ahol veszélyhelyzet (háború, természeti katasztrófa stb.) miatt a társadalmi érintkezés annyira ellehetetlenül, hogy más módon nem tehető végrendelet, a végrendeletkező szóban is végrendeletkező három tanú előtt, azok együttes jelenlétében. A szóbeli végrendelet érvénytelenné válik, ha a megtételétől számított két héten belül a végrendeletkező még életben van.
- b) Ha indokoltan lehet attól tartani, hogy a végrendeletkező elhalálozik, mielőtt közjegyző előtt végrendeletkező, akkor a végrendeletet két tanú jelenlétében a végrendeletkező lakóhelye szerinti település polgármestere is feljegyezheti. Az ilyen végrendelet három hónapig lesz érvényes attól az időponttól számítva, hogy a végrendeletkező képessé válik végrendelet közjegyző előtti megtételére. Ez az úgynevezett „falusi végrendelet”.
- c) Amennyiben ennek nyomos oka van, cseh felségjelzésű légi vagy vízi jármű fedélzetén is tehető végrendelet, amelyet a jármű irányításáért felelős személy vagy annak képviselője rögzít két tanú jelenlétében. E végrendelet érvényessége szintén három hónapra korlátozódik.
- d) A fegyveres konfliktusban részt vevő katona végrendeletét az egységparancsnok vagy más tiszt jegyezheti fel két tanú jelenlétében. A fenti esetekhez hasonlóan az ilyen végrendelet is legfeljebb három hónapig lesz érvényes.

Öröklési szerződés

Az öröklési szerződésben a nagykorú, cselekvőképes örökhagyó örökösöt vagy hagyományost nevezhet meg, aki lehet a másik szerződő fél vagy harmadik személy. Az örökhagyó az öröklési szerződést egyoldalúan nem mondhatja fel.

A végrendeletkező a hagyatékának legfeljebb háromnegyedéről rendelkezhet az öröklési szerződéssel; a fennmaradó egynegyedét szabadon kell hagynia, de a hagyaték így fennmaradó részéről készíthet végrendeletet.

A házastársak öröklési szerződésben megjelölhetik egymást örökösként. Arról is megállapodhatnak, hogy az öröklési szerződésben foglalt jogok és kötelezettségek válás esetén semmissé válnak.

Az öröklési szerződés kizárólag közokirati formában, vagyis közjegyzői okiratként készíthető el.

2 Nyilvántartásba kell-e vetetni a végintézkedést, és ha igen, hogyan?

A Végrendeletek Központi Nyilvántartása 2001-ben jött létre. A végrendeletek nyilvántartását a cseh magánjog általános újrakodifikálását követően, 2014. január 1-jétől a Végintézkedések Nyilvántartása váltotta fel. Ez a nyilvántartás a Cseh Köztársaság Közjegyzői Kamarája által vezetett, üzemeltetett és kezelt, zárt hozzáférésű számítógépes jegyzék. A Végintézkedések Nyilvántartása az alábbi, örökhagyói végintézkedést tartalmazó okiratokat tárolja:

- a) végrendelet, pótvégrendelet vagy öröklési szerződés;
- b) kitagadási nyilatkozat, illetve nyilatkozat arról, hogy a törvényes öröklés szabályai szerinti örökös nem veszi birtokba a hagyatékot;
- c) az örökrész tekintetében nettósítási rendelkezést tartalmazó utasítás, amennyiben a végrendeletben nem szerepel;
- d) hagyatéki gondnok kijelölése, amennyiben a végrendelet nem tartalmazza;
- e) az öröklési jogról való lemondásra vonatkozó megállapodás;
- f) az a)–e) alpontban említett végintézkedések visszavonása.

Ha valamely fenti okiratot közjegyző közjegyzői okiratba foglalja, vagy nem közjegyzői okirat formájában letéti őrzésre átveszi, az okirattal és az okiratot kiállító személlyel kapcsolatos adatokat elektronikus adatátvitel útján beviszi a fent említett nyilvántartásba.

Amennyiben az örökhagyó végintézkedését tartalmazó okiratok nem közjegyzői okiratok, kizárólag akkor kerülnek be a nyilvántartásba, ha közjegyzőnél letétbe helyezik őket.

3 Korlátozott-e a végintézkedési szabadság (van-e például kötelesrész)?

Kötelesrész – általános információk

Az örökhagyó leszármazói a kötelesrészt jogosultak. Azt a kötelesrészt jogosult személyt, aki *i.* nem mondott le öröklési vagy kötelesrészhez való jogáról; *ii.* jogszerű örökös; és *iii.* akit az örökhagyó nem tagadott ki jogerősen, kötelesrész vagy annak kiegészítése illeti meg, ha az örökhagyó végintézkedéséből részben vagy teljesen kihagyta, vagyis örökrész vagy hagyomány formájában nem részesíti a hagyatékban a neki járó kötelesrészt megfelelő mértékben. Az örökhagyó túlélő házastársa és felmenői nem jogosultak kötelesrészt. A kiskorú leszármazóknak a törvényes örökrészük legalább háromnegyedét, a

nagykorú leszármazóknak pedig a törvényes örökrészük legalább egynegyedét kell kapniuk. Ha a végrendelet ettől eltérő rendelkezést tartalmaz, és a végrendelező törvényben meghatározott okból nem tagadta ki a kötelesrészt jogosultat, akkor a kötelesrészt jogosultat a kötelesrésze értékének megfelelő pénzösszeg illeti meg. Ha az örökhagyó özvegy, és két gyermeke van, akkor mindegyik gyermeket a hagyaték felének megfelelő örökrész illeti meg. Ha egyikük kiskorú, akkor a hagyaték háromnyolcada jár neki kötelesrészként, a nagykorú leszármazó pedig a hagyaték egynyolcadának megfelelő kötelesrészt jogosult.

A polgári törvénykönyv 704. szakasza is kimondja az alábbiakat: „Ha egy családi vállalkozást a bíróság a hagyatéki osztály során feloszt, az elsőbbségi jog azt a családtagot illeti, aki a vállalkozás működtetésében részt vesz.”

Különleges esetek

Ha a végrendelező valamely kötelesrészt jogosultat (tudatosan) kihagy a végrendeletből anélkül, hogy kitagadná, a kötelesrészt jogosult viszont olyan cselekményeket hajtott végre, amelyek a törvény szerint okot adnak a kitagadásra, akkor a végrendeletből való kihagyás hallgatólagos és jogos kitagadásnak minősül, és ebben az esetben az érintett leszármazót kötelesrész nem illeti meg.

Ha a végrendelező csak azért hagy ki egy kötelesrészt jogosultat a végrendeletből, mert a végintézkedés időpontjában nem tudott a létezéséről (például azt hitte, hogy az érintett leszármazója elhunyt, vagy nem volt arról tudomása, hogy az érintett személy a leszármazója), akkor ezt a kötelesrészt jogosultat kötelesrész illeti meg, amelyre a törvény szerint joga van.

A kötelesrészt való jogról történő lemondás lehetősége

A kötelesrészt jogosult az örökhagyóval kötött, közjegyzői okiratba foglalt érvényes megállapodásban lemondhat a kötelesrészt való jogáról. Az öröklési jogról is hasonlóképpen lehet lemondani másik személy javára. A másik személy javára történő lemondás akkor érvényes, ha a személy örökössé válik. Az örökség visszautasítását és átengedését (az örökséget az az örökös engedheti át, aki nem mondott le az öröklésről) meg kell különböztetni az öröklési jogról vagy a kötelesrészt való jogról az örökhagyóval (életében) kötött, közjegyzői okiratba foglalt megállapodással történő lemondástól. Az öröklésről kizárólag az örökhagyó halála után lehet lemondani.

Egyéb korlátozások

A végrendelező végrendeletében meghatározhat bizonyos feltételeket, időtűzést és egyéb rendelkezéseket, vagy előírhatja, hogy az örökség valamely örökös halála esetén másik örökösré szálljon át (öröklési jogutódlás meghatározása). Az ilyen előírások azonban nem irányulhatnak az örökös vagy hagyományos nyilvánvaló zaklatására a végrendelező egyértelmű önkényéből fakadóan, és nem ütközhetnek nyilvánvalóan a közrendbe.

Az örökhagyó ugyan nem utasíthatja az örököszt vagy a hagyományost házasságkötésre, házasságkötés mellőzésére vagy házasság fenntartására, ugyanakkor alapíthat olyan jogot, amely kizárólag addig áll fenn, amíg az érintett személy meg nem házasodik.

Ha minden örökös (vagy az öröklési sorban következő jogutód) az örökhagyó kortársa, akkor nem korlátozott az, hogy ezek az örökösök az örökhagyó végintézkedése szerint (bizonyos feltételek mellett) hogyan következnek az öröklési sorban. Ha egy örökös az örökhagyó halálakor még nem született meg, az örökhagyó által meghatározott öröklési sor akkor ér véget, amikor az első ilyen örökös elfogadja az örökséget.

Az öröklési jogutódlás az örökhagyó halálától számítva legkésőbb száz évvel szűnik meg. Ha azonban az öröklési sorban következő jogutód örökös az örökhagyóval kortárs örökös halála után fogadná el az örökséget, akkor az öröklési jogutódlás csak azután szűnik meg, hogy a sorban első ilyen örökös elfogadja az örökséget.

4 Ki mennyit örököl végintézkedés hiányában?

Ha az elhunyt nem tett végrendeletet vagy pótvégrendeletet, vagy nem kötött öröklési szerződést, törvényes örökösei hat öröklési osztály szerint örökölnék. Az ezen öröklési osztályokba tartozó személyeket öröklési osztályuk alapján szakaszonként kell örökösként figyelembe venni. Az alsóbb osztályba tartozó örökösök kizárják a felsőbb osztályba tartozókat. Ha például az első öröklési osztályba tartozók örökölnék, akkor a második osztályba tartozók nem örökölnének. Az örökség akkor száll át a második osztályba tartozó örökösökre, ha az első öröklési osztályba tartozók nem örökölnének. A törvényben meghatározott örökrészeket csak abban az esetben kell alkalmazni, ha az örökösök bíróság előtt eltérően nem állapodnak meg. Ha az elhunyt nem tett végintézkedést (végrendelet, öröklési szerződés vagy pótvégrendelet), vagy a végintézkedésében ezt megengedte (nem tiltotta), akkor az örökösök a bíróság előtti közös megegyezéssel tetszés szerint feloszthatják a hagyatékot.

Öröklési osztályok

Az első öröklési osztályba az elhunyt házastársa és gyermekei tartoznak, akik egyenlő mértékben örökölnének. Ha az elhunyt és házastársa rendelkezett házastársi közös vagyonnal, a bíróság előbb a házastársi közös vagyont osztja fel úgy, hogy a vagyon egy részét a túlélő házastárs kapja, másik része (rendszerint fele) pedig a hagyatékba kerül. A hagyatékba kerülő vagyontárgyakat az elhunyt házastársa és gyermekei egyenlő mértékben örökölik. A házastárs örökrésze nem tartalmazza azokat a vagyontárgyakat, amelyeket a közös vagyon felosztása során szerzett. A Cseh Köztársaság polgári törvénykönyve nem tesz különbséget a házasságban és a házasságon kívül született, illetve a saját (vér szerinti) és örökbefogadott gyermekek között. Ha az elhunyt valamely gyermeke nem örököl (például visszautasítja az örökrészt az örökhagyó életében, lemond az öröklésről, vagy előbb halálozik el, mint az örökhagyó), a neki járó örökrészt a gyermekei örökölik egyenlő mértékben. Ugyanez a szabály vonatkozik a távolabbi leszármazókra. Ha az elhunyt nem volt házastársa, de voltak gyermekei, az elhunyt teljes hagyatékát gyermekei (vagy a fentieknek megfelelően az ő leszármazói) örökölik. Ha viszont az elhunyt volt házastársa, de nem volt gyermeke, az elhunyt házastársa nem a teljes hagyatékot örököli, hanem a második öröklési osztályba tartozó örökösökkel együtt örököli.

A második öröklési osztályban az elhunyt házastársán kívül az elhunyt szülei és az elhunytal annak halála előtt legalább egy éven át közös háztartásban élő és az elhunytal közös háztartás teendőit ellátó vagy az elhunyt által eltartott személyek tartoznak. A házastárson kívül mindegyikük egyenlő mértékben örököli. Az elhunyt házastársa ugyanakkor a hagyaték legalább felét kapja. Ha tehát az elhunyt volt házastársa, és mindkét szülője életben van, a házastárs a hagyaték felét, a szülők pedig fejenként az egynegyedét örökölik.

A második öröklési osztályban a házastárs és bármely szülő a teljes hagyatékot örökölné. Ha viszont az elhunyt volt élettársa, de házastársa nem, és a szülei sem élnek, akkor az élettárs nem a teljes hagyatékot szerzi meg, hanem a harmadik öröklési osztályba tartozó örökösökkel együtt örököli.

A harmadik öröklési osztályba az elhunyt élettársa és testvérei tartoznak, akik egyenlő mértékben örökölnének. Ha az elhunyt valamely testvére nem örököli, e testvér örökrésze a gyermekeit, vagyis az elhunyt unokaöccseit és unokahúgait illeti meg (szintén egyenlő mértékben). Bármely örökös örökölné a teljes hagyatékot.

Ha az örökséget nem az elhunyt élettársa vagy testvérei kapják, akkor a negyedik öröklési osztályban az elhunyt nagyszülei örökölnének egyenlő mértékben. Ha az elhunyt egyik nagyszülője sem örököli, az örökség az ötödik öröklési osztályban az elhunyt szüleinek nagyszüleire (vagyis a dédszülekre) száll át. Az örökség egyik felét az elhunyt apjának nagyszülei, másik felét pedig az elhunyt anyjának nagyszülei kapják. A két nagyszülői pár egyenlő mértékben osztja a hagyaték rá eső felét.

Ha a pár egyik tagja nem örököli, a felszabaduló egynyolcadot a pár másik tagja kapja. Ha valamely pár egyáltalán nem örököli, a nekik járó egynegyed részt az ugyanazon az ágon lévő másik pár kapja. Ha valamely ágon egyik pár sem örököli, örökrészük a másik ágon lévő párokra száll át ugyanolyan arányban, ahogy az örökség közvetlenül rájuk eső felét kell köztük felosztani.

Végül pedig, ha a fent említett személyek közül senki sem örököl, akkor az örökség a hatodik öröklési osztályban az elhunyt testvérei gyermekeinek gyermekeire (vagyis az elhunyt unokaöccseinek és unokahúgainak gyermekeire), valamint az elhunyt nagyszüleinek gyermekeire (az elhunyt nagynénjeire és nagybátyjaira) száll át. Ha az elhunyt valamely nagynénje vagy nagybátyja nem örököl, az ő örökrésze a gyermekeit (az elhunyt unokatestvéreit) illeti. Ha egyik fent említett személy sem örököl, a hagyaték az államra száll át, amely ez esetben örökösként kezelendő.

5 Melyik hatóság illetékes a következőkben?

5.1 Öröklési ügyek

5.2 az örökség elfogadását vagy visszautasítását kimondó nyilatkozat átvétele

5.3 a hagyomány elfogadását vagy visszautasítását kimondó nyilatkozat átvétele

5.4 a kötelesrész elfogadását vagy visszautasítását kimondó nyilatkozat átvétele

Minden hagyatéki eljárás (így az öröklés elfogadása vagy visszautasítása, a hagyományozás vagy a kötelesrész megszerzése) a járásbíróóságok hatáskörébe tartozik. A bíróság az előre meghatározott munkarendnek megfelelően utasítja a közjegyzőt a hagyatéki eljárás lefolytatására. A közjegyző ezt követően a bíróság nevében jár el és hoz határozatokat az eljárásban. A cseh jog nem teszi lehetővé, hogy a hagyatéki eljárásban részt vevő felek válasszák meg a közjegyzőt.

6 Az öröklés rendezésére vonatkozó, tagállami jog szerinti eljárás rövid leírása, beleértve a hagyaték felszámolását és az eszközök felosztását (indít-e például hivatalból örökösödési eljárást a bíróság vagy más illetékes hatóság)

Illetékesség

Amennyiben az ügyben cseh bíróság rendelkezik joghatósággal, a hagyatéki eljárás lefolytatására az a járásbíróóság illetékes, amelynek illetékességi területén a megfelelő nyilvántartás alapján az elhunyt állandó lakóhelye vagy egyéb tartózkodási helye volt. Ha az elhunyt nem szerepelt állandó lakóhelye vagy egyéb tartózkodási helye a nyilvántartásban, akkor az a bíróság illetékes, amelynek illetékességi területén az elhunyt ténylegesen élt (ahol a lakcíme volt). Ha így sem állapítható meg ez a hely, akkor az a bíróság illetékes, amelynek illetékességi területén az elhunyt utóljára tartózkodott. Amennyiben az elhunyt nem rendelkezett lakóhellyel a Cseh Köztársaságban, akkor az a bíróság illetékes, amelynek illetékességi területén az elhunyt ingatlanulajdonnal rendelkezett. Amennyiben az elhunyt nem rendelkezett ingatlannal a Cseh Köztársaságban (és az illetékességet a fent említett módszerekkel sem sikerült megállapítani), akkor az a bíróság illetékes, amelynek illetékességi területén az elhunyt elhalálozott (ahol a holttestét megtalálták).

Hagyatéki eljárás cseh bíróság általi megindítása

A bíróság hivatalból megindítja a hagyatéki eljárást, amint tudomást szerez az elhunyt haláláról. A halálesetekről az anyakönyvi hivatal értesíti az illetékes bíróságot. A bíróság ugyanakkor más úton, például a rendőrségtől, egészségügyi intézménytől vagy az örökösöktől is tudomást szerezhet az elhunyt elhalálozásáról.

A bíróság az örökséghez való jogát örökösként gyakorló személy kérelemére is megindítja a hagyatéki eljárást. Ha a bíróság illetékességének hiányát állapítja meg, akkor az öröklési ügyet az illetékes bírósághoz utalja. Az öröklési ügyek célszerűségi okokból is másik bírósághoz utalhatók, például azért, mert az elhunyt örökösei másik bíróság illetékességi területén laknak.

Eljárásrend

A bíróság először előzetes vizsgálatok keretében tájékozódik az elhunytól, annak vagyonáról és adósságairól, az örökösök csoportjáról, valamint arról, hogy az elhunyt hagyott-e végrendeletet vagy más végintézkedést. A bíróság jellemzően nyilvános jegyzékekből, a Végintézkedések Nyilvántartásából, a házastársi vagyonról szóló okiratok nyilvántartásából és nem utolsósorban az elhunyt temetéséért felelős személy kihallgatásával szerzi meg a szükséges információkat.

Amennyiben törvény írja elő, vagy egyéb okok teszik szükségessé, a bíróság haladéktalanul intézkedik a hagyaték biztosításáról, különösen hagyatéki leltározással és a hagyaték zárolásával.

Az előzetes vizsgálatok lezárultával a bíróság tárgyalást rendel el, és tájékoztatja a lehetséges örökösöket az örökléshez, valamint a hagyatéki leltár készíttetéséhez való jogukról. Ha valamely örökös a hagyatéki vagyontárgyak leltározását kéri, a bíróság elrendeli a leltározást.

Ha az elhunyt rendelkezett házastársi közös vagyonnal, akkor a bíróság a felek közlése alapján jegyzéket készít ezekről a vagyontárgyakról, valamint a közös tartozásokról, és megállapítja a vagyontárgyak értékét. A felek által vitatott vagyontárgyakat a bíróság figyelmen kívül hagyja. Ezután a túlélő házastársnak lehetősége van a házastársi közös vagyon felosztásáról megállapodni az örökösökkel. E megállapodásban meg kell jelölni, mely vagyontárgyak kerülnek a hagyatékba, és melyek maradnak a túlélő házastárs tulajdonában (nem kell figyelembe venni azt az elvet, hogy mindkét házastárs egyenlő mértékben részesült a vagyonból). Emellett olyan megállapodás is köthető, amelynek értelmében minden közös vagyontárgyat a túlélő házastárs kap anélkül, hogy bármely vagyontárgy bekerülne a hagyatékba.

A házastársi közös vagyon örökösök és túlélő házastárs közötti felosztásáról szóló megállapodás nem ütközik a törvénybe vagy az elhunyt végintézkedésben megfogalmazott rendelkezéseibe. Ellenkező esetben a bíróság nem hagyja jóvá a megállapodást.

Ha a bíróság nem hagyja jóvá a házastársi közös vagyon felosztásáról szóló megállapodást, vagy nem születik ilyen megállapodás, akkor a bíróság maga osztja fel a házastársi közös vagyont az alábbi szabályok szerint:

- a) mindkét házastárs egyenlő mértékben részesül a vagyonból;
- b) mindegyik házastárs visszatéríti a közös vagyonból a különvagyonára fordított forrásokat;
- c) mindegyik házastárs jogosult kártérítést követelni a különvagyonából a közös vagyonra fordított forrásokért;
- d) a bíróság figyelembe veszi az eltartott gyermekek szükségleteit;
- e) a bíróság figyelembe veszi, hogyan gondoskodtak a házastársak a családjukról, különösen azt, hogyan látták el a gyermekeket és a családi háztartás teendőit;
- f) a bíróság figyelembe veszi, hogy az egyes házastársak hogyan járultak hozzá a közös vagyon megszerzéséhez és fenntartásához.

A bíróság a házastársi közös vagyon felosztása után jegyzéket készít a hagyatéki vagyontárgyakról és tartozásokról. Ehhez elsősorban az örökösök által közölt információkra, leltározás elrendelése esetén pedig a hagyatéki leltárra támaszkodik. A vitatott vagyontárgyakat vagy tartozásokat figyelmen kívül hagyja.

A bíróság ezt követően főszabály szerint az örökösök egyező nyilatkozata alapján becsüli fel a hagyatéki vagyontárgyak értékét. Ehhez az értékeléshez nagyon ritkán kell szakvéleményt készíttetni.

Ha az elhunyt nem tett végintézkedést, az örökösök egymás között tetszés szerint megállapodhatnak a hagyaték felosztásáról. A bíróság ezt követően jóváhagyja az örökösök megállapodás szerinti örökségszerzését. Ilyen megállapodás hiányában a bíróság a hagyaték törvényben meghatározott arányok szerinti felosztását hagyja jóvá. A bíróság az örökösök kérésére maga osztja fel a hagyatékot az örökösök között.

Ha az örökhagyó végintézkedésében rendelkezik a hagyaték felosztásáról, a bíróság az örökösök e rendelkezések szerinti örökségszerzését hagyja jóvá. Eltérő esetben az örökösök egymás között megállapodhatnak a hagyaték felosztásáról. Mindazonáltal az örökösök csak akkor állapodhatnak meg eltérő mértékű örökrészekről, ha ehhez az örökhagyó kifejezetten hozzájárult.

Ha a kötelesrészt jogosult érvényesíteni a kötelesrészhez való jogát, a többi örökös megállapodhat vele a kötelesrész rendezéséről (pénzbeli kielégítés). Ellenkező esetben a kötelesrész értékének kiszámításához hagyatéki leltározást kell elrendelni.

A hagyatékkal kapcsolatos határozat meghozatala előtt bizonyítékot kell benyújtani a bírósághoz arra vonatkozóan, hogy az esedékes hagyományokat rendezték, a többi hagyományost pedig értesítették a hagyományhoz való jogukról.

7 Hogyan és mikor válik valaki örökössé, illetve hagyományossá?

Az örökhagyó halálakor örökösai öröklési jogot szereznek. Az örökös(ök) az örökhagyó halálakor örököl(nek), feltéve, hogy az örökségszerzést nem kell az örökhagyó végintézkedése értelmében elhalasztani, például valamilyen feltétel (az örökös egyetemi diploma megszerzésekor szerzi meg az örökséget) vagy időtűzés (meghatározott időszak eltelte) teljesítése érdekében. A bíróság a hagyatéki eljárás eredménye alapján hoz határozatot arról, hogy ilyen módon ki szerez örökséget. Ha az örökhagyó végintézkedésében az öröklés elhalasztását írja elő (valamilyen feltétel vagy időtűzés alapján), akkor az elsődleges örökös(ök) az örökhagyó halálakor, míg a további örökös(ök) a megadott feltétel teljesülésekor (vagy meghatározott idő elteltével) örököl(nek). A bíróság külön eljárás keretében határoz arról, mikor száll át az örökség az elsődleges örökösökről a további örökösökre.

Az öröklési határozatokat a bíróság nevében az a közjegyző adja ki, akit a járásbíróság a hagyatéki eljárásban való intézkedéssel bízott meg. Amikor a közjegyző, a közjegyzőhelyettes vagy a közjegyzőjelölt hagyatéki eljárásban bírósági megbízotti minőségében intézkedik, a bíróság minden hatósági előjogával rendelkezik a jogszolgáltatásban.

A hagyományos az örökhagyó halálakor szerzi meg a hagyományhoz való jogot, amelyről a hagyatéki eljárás lezárulta előtt értesíteni kell. Az esedékes hagyományokat a hagyatéki eljárás vége előtt rendezni kell.

Öröklési jogról való lemondás, örökség visszautasítása és átengedése

Az öröklési jogról az örökhagyóval kötött, közjegyzői okiratba foglalt megállapodásban lehet előre lemondani.

Az örökös az örökhagyó halála után az öröklési jogáról való tudomásszerzéstől számított egy hónapon belül a bírósághoz intézett kifejezett nyilatkozatban utasíthatja vissza az örökséget. A külföldön élő örökös az öröklési jogáról való tudomásszerzéstől számított három hónapon belül utasíthatja vissza az örökséget. Ez az időtartam indokolt esetben meghosszabbítható, lejártá után azonban erre már nincs lehetőség (a határidőtől nem lehet eltekinteni). A határidő leteltével úgy kell tekinteni, hogy az örökös nem utasította vissza az örökséget.

A kötelesrészt jogosult a kötelesrész megszerzésének lehetőségét fenntartva is visszautasíthatja az örökséget, például a kötelesrészhez való jogáról való lemondás nélkül visszautasíthatja a végintézkedésből eredő örökséget. Ez bizonyos tekintetben kivételt jelent azon főszabály alól, hogy az örökös a végintézkedésből eredő örökség visszautasításával nem mentesülhet a végintézkedéssel rá rótt kötelezettségtől úgy, hogy közben érvényesíti törvényes örökös jogát. Végintézkedés útján örökössé válhat, vagy visszautasíthatja az örökséget. Az elfogadó vagy visszautasító nyilatkozat nem vonható vissza. Az örökséget nem utasíthatja vissza az a személy, aki cselekményével, különösen a hagyatéki vagyontárgyakkal való rendelkezéssel egyértelművé tette, hogy nem áll szándékában azt visszautasítani.

Az örökség át is engedhető másik örökösnek. Az a kötelesrészt jogosult, aki visszautasítja az örökséget, egyben a kötelesrészhez való jogáról is lemond, és ez a döntése a leszármazóira is kihat. Az örökség másik örökösnek való átengedése akkor hatályosul, ha a másik örökös hozzájárul az átengedéshez. Az örökséget visszautasító örökös e cselekménye nem mentesíti azon kötelezettsége alól, hogy eleget tegyen azoknak a rendelkezéseknek, hagyománnyal kapcsolatos utasításoknak vagy egyéb előírásoknak, amelyeket a végrendelet szerint személyesen lehet és kell teljesíteni.

8 Felelős-e az örökös az elhunyt adósságaiért, és ha igen, milyen feltételek mellett?

Az örökösök kizárólag arról dönthetnek, hogy kívánnak-e élni a hagyatéki leltár készíttetéséhez való jogukkal. Azok az örökösök, akik nem kérik hagyatéki leltározást, teljes felelősséggel tartoznak az elhunyt tartozásaiért. Amennyiben több örökös sem él a leltár készíttetéséhez való jogával, akkor együttes és egyetemleges felelősség terheli őket. Az az örökös, aki nem igényli a leltározást, akkor is az összes tartozásért felel, ha a bíróság egyéb okból (például azért, mert másik örökös él a leltár készíttetéséhez való jogával) jegyzéket készít a hagyatéki vagyontárgyakról.

Ha az örökös leltárt készítet, a bíróság leltárba veszi a hagyatéki vagyont. A leltárt készíttető örökös csak az örökség erejéig felel az elhunyt tartozásaiért.

Ha több örökös is él ezzel a jogával, akkor egyetemleges, de legfeljebb a nekik járó örökség erejéig felelnek a tartozásokért.

A bíróság egyes esetekben akkor is elrendelheti a hagyatéki leltározást, ha egyik örökös sem kéri azt. Erre elsősorban a kiskorú örökösöknek, az ismeretlen helyen tartózkodó örökösöknek és az örökhagyó hitelezőinek a védelme miatt van szükség.

A bíróság bizonyos esetekben határozhat úgy, hogy a hagyatéki leltár helyett a hagyatéki vagyontárgyaknak a hagyatéki gondnok által összeállított jegyzékét, vagy az összes örökös által készített és aláírt, hagyatéki vagyontárgyakról szóló nyilatkozatot használja.

9 Milyen dokumentumokat és/vagy információkat kell benyújtani rendszerint az ingatlan bejegyzéséhez?

A jogok ingatlan-nyilvántartásba való bejegyzését az ingatlan-nyilvántartásról szóló 256/2013. törvény (a továbbiakban: kataszteri törvény) szabályozza.

Az alábbiakat kell bejegyezni az ingatlan-nyilvántartásba:

földterületek, parcellák formájában;

házzszámmal vagy helyrajzi számmal ellátott épületek, kivéve, ha földterület részét vagy építési jog tárgyát képezik;

házzszámmal vagy helyrajzi számmal el nem látott épületek, kivéve, ha földterület részét vagy építési jog tárgyát képezik, és feltéve, hogy a telken álló fő építményt jelentik, és nem minősülnek „kis méretű építménynek”;

a polgári törvénykönyv szerint meghatározott épületrészek;

az épületekre vonatkozó közös tulajdonviszonyok, továbbá a lakásokra és nem lakáscélú helyiségekre vonatkozó bizonyos tulajdonviszonyok

szabályozásáról, valamint bizonyos jogszabályok módosításáról szóló 72/1994. törvényben (a továbbiakban: lakástulajdoni törvény) meghatározott épületrészek;

építési jog;

vízlelőhely.

Az örökléssel szerzett dologi jogokat a tagállam által kiadott öröklési határozat vagy közokirat alapján és a származási tagállam bírósága vagy illetékes hatósága által kiállított igazolásnak vagy európai öröklési bizonyítványnak (a továbbiakban: az okiratok) megfelelően kell bejegyezni az ingatlan-nyilvántartásba.

A bejegyzés tekintetében az a földhivatal illetékes, amelynek a körzetében az ingatlan található.

Az ingatlan-nyilvántartásról szóló 256/2013. törvény 8. szakasza értelmében az ingatlanok szerepelnie kell a jogok ingatlan-nyilvántartásba való bejegyzéséhez szükséges okiratokban (öröklési határozat, közokirat, és/vagy európai öröklési bizonyítvány):

A földet parcellaszámmal kell azonosítani, emellett meg kell jelölni, hogy építési teleknek minősül-e, és fel kell tüntetni az elhelyezkedése szerinti kataszteri község nevét.

Az egyszerűsített nyilvántartásba vétel tárgyát képező földet a korábbi földkönyv szerinti parcellaszámmal kell azonosítani, emellett meg kell jelölni, hogy e parcellaszám a földkönyvben, a kiosztási tervben, az összevonási tervben vagy az ingatlan-nyilvántartásban szerepel-e, és fel kell tüntetni az elhelyezkedése szerinti kataszteri község nevét.

A földterület részét vagy építési jog tárgyát nem képező épületet az elhelyezkedése szerinti föld parcellaszámával, házszámmal vagy helyrajzi számmal (vagy ezek hiányában az épülethasználat módjával), valamint az elhelyezkedése szerinti község nevével kell azonosítani.

Az épületrészt azon épület megnevezésével kell azonosítani, amelyben elhatárolták, emellett meg kell jelölni a földet vagy az építési jogot is, amennyiben az az épület, amelyben az épületrészt elhatárolták, ilyen föld részét képezi, továbbá meg kell adni az épületrész számát és nevét, és adott esetben jelezni kell, hogy az épületrész befejezetlen.

Az építési jogot parcellaszámmal kell azonosítani, emellett meg kell jelölni, hogy építési teleknek minősül-e, és fel kell tüntetni a keletkezése szerinti kataszteri község nevét.

A vízelőhelyet parcellaszámmal kell azonosítani, emellett meg kell jelölni, hogy építési teleknek minősül-e, és fel kell tüntetni az elhelyezkedése szerinti kataszteri község nevét és a felhasználása módját.

A jogok ingatlan-nyilvántartásba való bejegyzéséhez benyújtandó okiratnak meg kell felelnie a nyilvántartásba vételhez készített okiratra vonatkozó követelményeknek. Tartalmának igazolnia kell a kért bejegyzés jogosságát, továbbá a kért jogbejegyzés és az ingatlan-nyilvántartás korábbi bejegyzései között folytonosságnak kell fennállnia.

Az okiratban szerepelnie kell az örökösök vagy más kedvezményezettek nevének, lakcímének, személyazonosító számának vagy születési évének (vagy jogi személy esetében a névnek, a székhelynek és adott esetben a cégjegyzékszámának). Az okiratban fel kell tüntetni, hogy az egyes örökösök milyen arányban szereznek jogot az ingatlan tekintetében, és adott esetben milyen dologi jogok keletkeznek, valamint meg kell jelölni a kedvezményezetteket és a felelős személyeket. A hagyatéki eljárásban a tulajdonjog mellett építési jog, szolgalmat, zálogjog, jövőbeli zálogjog, alzálogjog, elővásárlási jog, jövőbeli haszonélvezeti jog, kiegészítő közös tulajdonjog, vagyonkezelői alap, valamint átruházási vagy megterhelési tilalom is létrehozható.

Ha az okirat alapján az ingatlan-nyilvántartásba bekerülő jog csak a parcella egy részére terjed ki, az okirathoz mellékelni kell a földmérési vázrajzot, amely a föld érintett részét ábrázolja. A földmérési vázrajzot az okirat részeként kell kezelni.

9.1 Kötelező vagy megkeresés alapján kötelező-e a hagyatéki gondnok kijelölése? Ha igen, milyen lépéseket kell tenni?

Az örökhagyó végintézkedésében hagyatéki gondnokot, és/vagy végrendeleti végrehajtót jelölhet ki.

A végakarat teljesítése érdekében a bíróság hagyatéki gondnokot jelöl ki azon örökös kérelmére, aki nem kíván időt és erőfeszítést áldozni erre a célra. A vonatkozó kérelmet dátummal és aláírással kell ellátni, és abban meg kell adni az általános adatokat, vagyis egyértelműen fel kell tüntetni azt, hogy ki, mely bírósághoz, milyen ügyben és milyen céllal nyújtja be a kérelmet.

A bíróság hivatalból is kijelölhet hagyatéki gondnokot az alábbi esetekben:

a) nem jelöltek ki végrendeleti végrehajtót, vagy a végrendeleti végrehajtót nem vállalja a hagyaték kezelését, vagy nyilvánvalóan alkalmatlan a hagyaték

kezelésére, és az örökösök nem tudják azt megfelelően kezelni;

b) jegyzéket kell készíteni a hagyatéki vagyontárgyakról; vagy

c) azt egyéb nyomós okok indokolják; vagy

d) az előző hagyatéki gondnok elhalálozott, felmentették, tisztségéről lemondott, vagy cselekvőképességét korlátozták, és továbbra is szükség van valakire, aki ellátja a hagyatéki gondnoki feladatokat.

9.2 Ki jogosult végrehajtani az elhunyt végintézkedését és/vagy kezelni a hagyatékot?

A végrendeleti végrehajtót (ha a végrendelező kijelölte) a végrendelező végakaratának teljesítéséért felel. Ha nem jelölnek ki hagyatéki gondnokot, a hagyaték kezelése is a végrendeleti végrehajtó feladata.

Ha végrendeleti végrehajtót és hagyatéki gondnokot is kijelölnek, a hagyatékot a végrendeleti végrehajtó utasításai szerint a hagyatéki gondnok kezeli.

Ha kijelölnek hagyatéki gondnokot, de végrendeleti végrehajtót nem, akkor a hagyatéki gondnok kezeli a hagyatékot. A bíróság az örökös javaslatára arra is utasíthatja a hagyatéki gondnokot, hogy gondoskodjon az örökhagyó végakaratának teljesítéséről.

Ha sem hagyatéki gondnokot, sem végrendeleti végrehajtót nem jelölnek ki, az örökösök együttesen felelnek a hagyaték közös kezeléséért. Az örökösök abban is megállapodhatnak, hogy csak egyikük kezeli a hagyatékot.

9.3 Mik a gondnok jogai?

A hagyatéki gondnok kizárólag a hagyaték kezeléséért felel. Ez azt jelenti, hogy csak a hagyatéki vagyon megóvásához szükséges intézkedéseket hajthatja végre. Ennek során az általa kezelt vagyonhoz fűződő összes jogot gyakorolhatja. A hagyatéki gondnok a hagyatékból eltávolíthat, vagy – amennyiben erre a kezelt vagyon értékének vagy állagának megóvásához van szükség – fedezetként, illetve ellenszolgáltatásként felhasználhat vagyontárgyakat. Ugyanezen feltételek mellett megváltoztathatja a kezelt vagyon felhasználási célját.

A hagyatéki gondnok vagy a végrendeleti végrehajtó az egyszerű hagyatékkezelésen túlmutató intézkedéseket is tehet, amennyiben erre az örökösök felhatalmazzák. Ha az örökösök nem tudnak megállapodni, vagy valamely örökös különleges védelem illet meg, akkor bírósági jóváhagyásra van szükség.

A végrendeleti végrehajtó a végrendelező végakaratának kellő gondossággal való, pontos teljesítéséért felel. Jogosult a feladatai elvégzéséhez szükséges összes jogot gyakorolni, ideértve annak jogát, hogy a végrendelet érvényességét bíróság előtt védje meg, az örökös vagy hagyományos cselekvőképtelenségére hivatkozzon, és gondoskodjon a végrendelező utasításainak végrehajtásáról. A végrendelező a végrendeletben további feladatokat határozhat meg a végrendeleti végrehajtó számára.

10 Milyen dokumentumokat állítanak ki rendszerint a hagyatéki eljárás során vagy azt követően a tagállami jog szerint a kedvezményezettek jogállásának és jogainak bizonyítására? Rendelkeznek ezek bizonyító erővel?

A hagyatéki eljárás végén hagyatékátadó végzés születik, amely kifejezetten meghatározza a hagyatékhoz fűződő jogokat és kötelezettségeket. A feleknek a kézhezvételtől számított tizenöt napon belül joguk van fellebbezéssel élni a végzés ellen. A végzés jogerőre emelkedik, ha a határidőn belül senki nem nyújt be fellebbezést. A jogerős végzés a benne szereplő jogokat és kötelezettségeket igazolja. A végzés közokiratnak minősül.

A bíróság az eljárás végleges lezárása előtt kiadhatja az ügyiratból ismert tények hivatalos megerősítését. E megerősítés szintén közokiratnak minősül.

Ez a webhely az [Európa Önökért](#) portál része.

Örömmel vesszük [visszajelzését](#) arról, hogy hasznosnak találta-e az oldalon szereplő információkat.

This webpage is part of an EU quality network

Utolsó frissítés: 14/12/2020

Ennek a lapnak a különböző nyelvi változatait az Európai Igazságügyi Hálózat tagállami kapcsolattartói tartják fenn. Az Európai Bizottság szolgálata készíti el a fordításokat a többi nyelvre. Előfordulhat, hogy az eredeti dokumentumon az illetékes tagállami hatóság által végzett változtatásokat a fordítások még nem tükrözik. Sem az Európai Igazságügyi Hálózat, sem a Bizottság nem vállal semmilyen felelősséget, illetve kötelezettséget az e dokumentumban közzétett vagy hivatkozott információk és adatok tekintetében. Az ezen oldalért felelős tagállam szerzői jogi szabályait a Jogi nyilatkozatban tekintheti meg.